



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum habeat rationem laudabilis, vel culpabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

meritorij ratione ha-
ber. Et non sunt haec
sumenda, ut dispa-
ra: sed ut additio-
ne se habentia. Meri-
torium namq; suppo-
nit, & praevigilantia
laudabile, & laudabile
rectum, & rectum bo-
num moraliter.

tentum a natura uel arte: sed bo-
nitas, uel malitia actus humani
maxime consistit in intentione
finis, & eius prosecutione. ergo
videtur quod malitia actus non
inducit rationem peccati.

¶ 3 Præ. Si malitia actus induce-
ret rationem peccati, sequeretur
q; ubique; esset malum, ibi ef-
set peccatum. Hoc autem est falsum: nã poena, licet
habeat rationem mali, non tamen habet rationem
peccati. non ergo ex hoc, quod aliquis actus est ma-
lus, habet rationem peccati.

A

ARTICVLVS II.

*Utrum actus humanus, in quantum est bonus uel malus, ha-
beat rationem laudabilis, uel culpabilis.*

A
B
C
D
E

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur q; actus
humanus ex hoc, q; est bonus, uel malus, nō
habet rationem laudabilis, uel culpabilis. Peccatū
n. contingit in his, quæ agūtur à natura, ut dicitur
in 2. Phy. * sed tamē ea, quæ sunt naturalia, non sunt
laudabilia, nec culpabilia, ut dicitur in 3. Eth. ¶ ergo
actus humanus ex hoc, q; est malus, uel peccatū, nō
habet rationem culpæ: & per consequens, nec ex
hoc quod est bonus, habet rationem laudabilis.

3. di. 24. arti.
3. q. 2. co. &
4. dist. 16. q. 6.
3. arti. 1. q. 1.
ad 1. primū
& q. 6. arti. 2.
ad 3. Et mal.
quasi. 2. arti.
2. ad certium
Tex. 63. 83.
84.
Cap. 5. tom 8
5.

¶ 2 Præ. Sicut contingit peccatū in actibus mora-
libus, ita & in actibus artis, quæ ut dicitur in 2. Phy. * pec-
cat Grammaticus nō recte scribens, & Medicus non
recte dās portionē; sed non culpatur artifex ex hoc,
q; aliquid malum facit, quia ad industriam artificis
pertinet, q; possit & bonum opus facere & malū,
cū uoluerit. ergo ut, q; etiam actus moralis ex hoc,
quod est malus, non habeat rationem culpabilis.

Tex. 82. co.
mo 2.

¶ 3 Præ. Dion dicit in 4. cap. de di. no. * q; malū est
infirmū, & impotens: sed infirmitas uel impotētia,
uel tollit, uel diminuit rōnem culpæ: nō ergo actus
humanus est culpabilis ex hoc, quod est malus.

P. 4. 2. 186. 6.

SED CONTRA est, qd Philosophus dicit, q; lauda-
bilia sunt uirtutum opera: vituperabilia autem, uel
culpabilia opera cōtraria. Sed actus boni, sunt actus
uirtutis: quia uirtus est, quæ bonum facit habentē,
& opus eius bonum reddit, ut dicitur in 2. Ethic. *
unde actus oppositi sunt actus mali: ergo actus hu-
manus ex hoc, quod est bonus, uel malus, habet
rationem laudabilis, uel culpabilis.

Cap. 6. in
princip. 18.
mo 5.

RESPOND. Dicendum, quod sicut malum est in
plus, quā malum peccatum, ita peccatum est in plus, quā
culpa. Ex hoc enim dicitur actus culpabilis, uel laudabi-
lis, q; imputatur agenti. Nihil. n. est aliud laudari,
uel culpari, quā imputari alicui malitiam, uel bo-
nitatem sui actus. Tunc enim actus imputat agēti,
q; est in potestate ipsius, ita q; habeat dominium sui
actus. hoc autem est in omnibus actibus uolunta-
rijs: quia per uoluntatem homo dominium sui
actus habet, ut ex supradictis patet. * Vnde relin-
quitur, quod bonū, uel malum in solis actibus uo-
luntarijs constituit rationem laudis, uel culpæ, in
quibus idem est malum, peccatum, & culpa.

q. 6. 1. arti. 6.
& 2.

AD PRIMVM ergo dicendum, q; actus naturales
non sunt in potestate naturalis agentis, cū natu-
ra sit determinata ad unū: & ideo licet in actibus
naturalibus sit peccatum, non tamen est ibi culpa.

AD SECUNDVM dicendū, quod rō aliter se habet
in artificialibus, & aliter in moralibus. In artificiali-
bus. n. ratio ordinatur ad finem particularem, quod
est aliquid per rationem excogitatum. In morali-
bus autem ordinatur ad finem communem totius
humane uitæ: finis autem particularis ordinatur ad
finem cōm. Cū. n. peccatum sit per deuiationē
ab ordine ad finem, ut dictum est, * in actu artis cō-
tingit dupliciter esse peccatū. Vno modo, per de-
uiationem à fine particulari intento ab artifice: &
hoc peccatum erit propriū arti, puta, si artifex intē-
dens facere bonum opus, faciat malum; uel inten-
dens malum, faciat bonum. Alio modo per deui-
ationem à fine cōi humane uitæ: & hoc modo, di-
cetur peccare, etiam si intendat facere malū opus,
& faciat p hoc ut alius decipiatur. Sed hoc peccatū
non est proprium artificis, in quātū artifex, sed in-
quantū homo est. Vnde ex primo peccato culpā
artifex

Artic. 1.

q. 5. 19. 211. 4.

Cap. 27. in
prin. tom. 6.

q. 6. 19.

Mal. 6. 1.
tic. 1. arti.
tum.

Tex. 30.
mo 2.

P. 2. q. 4.
mo 2.

artifex in quantum artifex; sed ex secundo culpatur homo, in quantum homo. Sed in moralibus, ubi attenditur ordo rationis ad finem communem humanam vitam, semper peccatum, & malum attenditur per deviationem ab ordine rationis ad finem communem humanam vitam; & ideo culpatur ex tali peccato homo & in quantum est homo, & in quantum moralis est. Unde Philosophus dicit in 6. Ethic. * qd in arte uolens peccans est eligibilior, circa prudentiam autem minus: sicut & in uirtutibus moralibus, quarum prudentia est directiua.

AD TERTIVM dicendum, quod illa infirmitas, quae est in malis uoluntarijs, subiacet potestati hominis: & ideo nec tollit, nec diminuit rationem culpae.

¶ Super. Quaestio. 21. Art. tertium.

ARTICVLVS III.

Utrum actus humanus in quantum est bonus, uel malus, habeat rationem meriti, uel demeriti.

IN calce ultimi articuli eiusdem quaestio. aduerte illa ultima uerba. Quantum est ex ipsa ratione actus: dupliciter enim omnis alicuius actus humanus potest habere rationem meritorij, uel demeritorij. Primo ex ipsa ratione actus: secundo ex statu personae agentis. Et hoc quidem secundo modo non omnis actus humanus est meritorius, uel demeritorius, sed existens in statu gratiae. Primo uero modo omnis actus humanus est meritorius, uel demeritorius: & ut praeseruet se auctor, addidit, quantum est ex ipsa ratione actus. Et hoc intellige loquendo de merito uiae aeternae, seu simpliciter apud Deum. Latissime, n. loquedo de merito, omnis actus bonus retributione, & malus punitione exposcit. Et quoniam difficultas illa, an omnis actus existens in gratia sit meritorius, uel demeritorius respectu uiae aeternae, ex praeecepto charitatis pendet: & inferius de his erit sermo in quaest. centesima: idcirco illuc usque differantur soluenda argumenta Scoti in quolibetis, quaestio. 17. & in secundo sententiarum, dist. 41. & Durandi in 40. dist. 2.

¶ In reliquis huius quaestio. nihil occurrit scribendum.

ORDINE ad retributionem, quae fit secundum iustitiam. Retributio autem secundum iustitiam fit alicui ex eo, quod agit in profectum, uel nocumetum alterius. Est autem considerandum, quod unusquisque in aliqua societate uiuens, est aliquo modo pars, & membrum totius societatis. Quicumque ergo agit

aliquid in bonum, uel malum alieni in societate existens, hoc redundat in totam societatem: sicut qui laedit manum, per consequens laedit hominem. Cum ergo aliquis agit in bonum, uel malum alterius singularis personae, cadit ibi dupliciter ratio meriti, uel demeriti. Vno modo, secundum quod debetur ei retributio a singulari persona, quae uiuat, uel offendit: Alio modo secundum quod debetur ei retributio a toto collegio. Quando uero aliquis ordinat actum suum directe in bonum, uel malum totius collegij, debetur ei retributio, primo quidem, & principaliter a toto collegio: secundario uero ab omnibus collegij partibus. Cum uero aliquis agit quod in bonum proprium, uel malum uergit, debetur ei retributio, in quantum est hoc uergit in eum, sicut quod ipse est pars collegij: licet non debetur ei retributio, in quantum est bonum, uel malum singularis personae, quae est eadem agenti, nisi forte a seipso sicut quodam similitudine, prout est iustitia hominis ad seipsum. Sic igitur patet, quod actus bonus, uel malus habet rationem laudabilis, uel culpabilis sicut quod est in potestate uoluntatis: rationem uero retributionis, & peccati sicut ordinem ad finem: rationem uero meriti, & demeriti secundum retributionem iustitiae ad alterum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quandoque actus hominis boni, uel mali, etiam non ordinatur ad bonum, uel malum alterius singularis personae: tamen ordinatur ad bonum, uel ad malum alterius, quod est ipsa communitas.

AD SECUNDVM dicendum, quod homo, qui habet dominium sui actus, ipse est in quantum est alterius, scilicet communitatis, cuius est pars, meretur aliquid, uel demeretur, in quantum actus suos bene, uel male disponit: sicut etiam si alia sua, de quibus communitati seruire debet, bene, uel male disponat.

AD TERTIVM dicendum, quod hoc ipsum bonum, uel malum quod aliquis sibi facit per suum actum, redundat in communitatem, ut dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Utrum actus humanus in quantum est bonus, uel malus, habeat rationem meriti, uel demeriti apud Deum.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod actus hominis bonus, uel malus, non habeat rationem meriti, uel demeriti per comparationem ad Deum: quia, ut dictum est, meritum & demeritum importat ordinem ad recompensationem profectus, uel damni ad alterum illati: sed bonus actus hominis, uel malus non credit in aliquem profectum, uel damnum ipsius Dei. dicitur enim Iob. 35. Si peccaueris, quid ei noceris? porro si iuste egeris, quid donabis ei? ergo actus hominis bonus, uel malus non habet rationem meriti, uel demeriti apud Deum.

¶ 2. Praet. Instrumentum nihil meretur, uel demeretur apud eum qui utitur instrumto, quia tota actio instrumenti est utentis ipso: sed homo in agendo est instrumentum diuinae uirtutis principaliter ipsum mouentis: unde dicitur Ista. 10. Nūquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? ubi manifeste hominem agentem comparat instrumento. ergo homo bene agendo, uel male non meretur, uel demeretur apud Deum.

¶ 3. Praet. Actus humanus habet rationem meriti, uel demeriti, in quantum ordinat ad alterum: sed non omnis actus humanus ordinat ad Deum, ergo non omnes actus boni, uel mali habent rationem meriti, uel demeriti apud Deum.

SED CONTRA est, quod dicitur Eccl. vii. Cuius est aqua

a. dist. 40. art. 5. Et 4. dist. 16. q. 3. art. 1. q. 7. ad per. m. Et mal. q. 2. art. 2. ad meritum.

Art. 3.

q. 19.

q. 102.

q. 102.

Et Mich. scilicet.

Artic. 3.